

HT-50. lh. (KÖH 34329): A lelőhely Bátmonostor belterületétől ÉNy-ra, a faluba vezető műút É-i oldalán, egy É-D irányú magaslaton található. A lelőhely középső részén 2009. szeptember 28. és október 1. között 247 m²-en végeztük a feltárást. A nyomvonalon 13 objektum folytja rajzolódott ki a nyelés során. A 14 stratigráfiai egység között 8 gödör, 3 oszlophely és 3 árok volt, melyek közül 5 feltehetően kelta kori, egy újkori és 8 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú. A feltételezhetően a La Tène időszakhoz köthető telepobjektumokhoz kerek vagy ovális alakú, egyenesen szűkülő falú, egyenes aljú gödrök, ill. Ny-K irányú, többtagú árkok tartoztak, melyek a nyomvonal K-i és Ny-i részén egyenletes sűrűségben jelentkeztek. Betöltésükből kevés leletanyag, elsősorban korongolt edényekhez tartozó perem- és oldaltöredékek kerültek elő. Az egyik hosszúkás gödör betöltésének legfelső 30 cm-nyi részéből nagy mennyiségű áglyenyomatos tapaszt bontottunk ki.

Az ismeretlen korú objektumokat kerek alapú, egyenesen szűkülő falú gödrök, egy Ny-K irányú, keskeny csatorna és kerek oszlophelyek alkották.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

50. Bátmonostor, Szurdok (KÖH 69499)

(Bács-Kiskun megye) B, Sza, Á, I

A lelőhely Bátmonostor belterületétől É-ra, a Szurdok nevű határrész és a Ferenc-tápcsatorna szögletében található. A Horvát Tranzit gázszállító vezeték nyomvonalán a terepbejárás adatokon alapulva a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2009. szeptember 15. és október 2. között a lelőhely (HT-47. lh.) középső részén, több ütemben, összesen 1398 m²-en végeztek megelőző feltárást.

A nyelés során a sárga, helyenként sárgásszürke, kötött, homokos altalajon 99 objektum folytja jelentkezett a nyomvonalon, egyenletes sűrűségben. A 122 stratigráfiai egység között 84 gödör, 18 cölöphely, 16 árok és 4 ház volt, melyek közül 67 bronzkori, 18 szarmata, 11 Árpád-kori, 26 pedig korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A bronzkori telepobjektumok – kisebb csoportokban koncentrálnak – a teljes megnyitott felületen megtalálhatók voltak. A jelenségek nagy részét a kerek, ovális vagy lekerekített sarkú, téglalap alakú, egyenesen szűkülő falú, ívelt vagy egyenes aljú gödrök alkották. A kijelölt terület K-i és Ny-i részén egy-egy nagyméretű bányagödört bontottunk ki, melyeket több kisebb beásás is tagolt. A bronzkori árkok ÉK-DNy vagy ÉNy-DK irá-

nyú, ívelten szűkülő falú, ívelt aljú, keskeny vízvezető árkok, melyek betöltéséből leletanyag alig került elő. A kerek, ívelten szűkülő cölöphelyek két csoportban, egymástól távol, egy-egy ÉK-DNy-i tengely mentén helyezkedtek el. Az egyetlen, téglalap alakú, 520 cm széles, félig földbe mélyített épület – melyre több objektumot is ráastak – a lelőhely Ny-i részén került elő. A bronzkori objektumokból nagy mennyiségű állatcsont – jellemzően kiskérődző, sertés és szarvasmarha –, valamint kagyló és csiga került felszínre. Az egyik gödörben két teknőst is találtunk. Az edénytöredékek közül vastag- és vékonyabb falú, belső oldalukon síkozott perem- és oldaltöredékeket említhetünk meg. Több peremtöredékhez széles szalagfűl is csatlakozott. Az egyik bányagödörből egy kúpos agyagnehezék, ill. több objektumból obszidián- és kovapengék is napvilágot láttak.

A szarmata kori jelenségek a nyomvonal K-i szakaszán, ill. ettől a csoporttól Ny-ra, kb. 60–70 m-re csoportosultak. A gödrök kerek, egyenesen bővülő falú, élelem-, majd hulladékátrolóként használt objektumok, melyek betöltéséből korongolt, szürke hombár- és táltöredékek, ill. kézzel formált fazekakhoz tartozó darabok kerültek felszínre. A két félig földbe mélyített épület egymástól meglehetősen távol feküdt. Az egyik egy NyÉNy-KDK hossz tengelyű, 12 m² alapterületű építmény, melynek hossz tengelyében három cölöphelyet bontottunk ki. A ház padlója keményre letaposott volt. A másik épület ÉNy-DK tengelyű, melynek ÉNy-i oldalán egy cölöplyukat találtunk; a ház jelentős hányadát egy Árpád-kori gödör metszette.

Az Árpád-kori objektumok kis számban és szórtan helyezkedtek el a feltárt felületen. A lelőhely K-i részén egy nagyméretű, több beásással tagolt bányagödört bontottunk ki, melyet egy ÉNy-DK tengelyű, lekerekített sarkú, téglalap alakú, szintúgy Árpád-kori házra ástak rá. Az épületben tetőszerkezetre utaló cölöphelyet nem figyeltünk meg. A korabeli objektumokból főként bográcsához tartozó perem- és oldaltöredékek, valamint állatcsontok kerültek elő.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a kecskeméti Katona József Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

51. Belvárdgyula, Szarka-hegy (KÖH 52426)

(Baranya megye) U

2009. márciusban folytattuk a 2008 őszén megkezdett megelőző régészeti feltárást a lelőhelyen, 1423 m²-en, mely a korábbi 98. sz. lelőhely É-i felénél helyezkedik el, annak szerves folytatása. A lelőhely az M60-F5 bekötőút humuszolása során vált ismertté, a nyomvonalon sűrűn követték egymást az objektumok. A lelőhely központ-

ja – a korábbi kutatások alapján – innen mintegy 200 m-re É-ra van.

Az előkerült és feltárt 75 objektum mind a lengyeli kultúra időszakába sorolható, többségük különálló gödör, de volt 6 nagyobb gödörbokor is, ill. egy szétroncsolt sír. A gödrök többnyire sekélyek voltak, ám a gödörbokrok mélysége elérte az 1–2 m-t. Az objektumokból sok leletanyag került elő, kerámiatöredékek, állatcsontok, kőeszközök, ill. néhány obszidiánpenge is. A feltárt szakaszon jól látszik, hogy a lelőhely intenzitása É-i irányba nő.

GÁTI CSILLA

52. Berettyóújfalu, Arany János Gyermekváros (KÖH 58968)

(Hajdú-Bihar megye) B

2009. októberben a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága régészeti megelőző feltárást végzett a lelőhelyen. Az ásatást a Honvéd utca 9–11. (Hrsz.: 3/10) területre tervezett tanműhely építése tette szükségessé, 800 m² nagyságú területet érintett.

Az „L” alakú szelvény É-i végében három kisméretű, kerek, sötét színű foltot találtunk. Mindhárom sötét, humuszos, laza betöltésében faszén- és paticsdarabokat láttam. Az egyik jelenségből őskori kerámiadarabok is kifordultak. A kerek, sekély gödörobjektumokat kibontottuk. Kettőből kerámia- és paticsdarabok kerültek napvilágra, a harmadikban azonban csak paticsdarabokat találtunk. A kerámiadarabokat tartalmazó gödrök leleteik alapján késő bronzkoriak, a harmadik objektum azonos betöltési rétegei alapján valószínűleg szintén ebből az időszakból származik.

Munkatárs: Koroknai Zsolt ásatási technikus. A geodéziai bemérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

53. Berkesd, Ereszény (KÖH 68549)

(Baranya megye) U, R

2009. október 1–28. között megelőző feltárást végeztünk a Horvát Tranzit gázvezeték nyomvonalára eső, HT-80. jelű régészeti lelőhelyen, a 060 hrsz. ingatlanon, 1649 m²-en.

A lelőhely a településtől D-re, a Berkesdi-pataktól Ny-ra húzódó magaslaton található. Az eredetileg kitűzött kb. 170 m hosszú sávban Ny-ról kezdtük meg a humuszolást, ahol már rögtön jelentkeztek először ritkábban, majd egyre sűrűbben a régészeti jelenségek foltjai, végig a teljes területen. Nyugati irányban kb. 60 m hosszabbításra volt szükség, ahol néhány árok mellett szórtan kisebb méretű gödröket és cölöphelyeket találtunk. Leletanyag ezen a részen nem került elő. Keleti irányban több mint 100 m hosszan humuszoltuk le a területet, ahol kezdetben sűrűn jelentkeztek a nagyméretű gödrök, közöttük kisebb gödrökkel és cölöp-

helyekkel, majd már csak kisebb gödrök és cölöplyukak, ill. a végénél keresztbe futó árok mutatkozott. A ritkább területen leletanyag már nem került elő. Ez alapján kijelenthetjük, hogy a lelőhely nemcsak a dombhátat, hanem a domboldalakat is érinti, viszont K-i és Ny-i irányban sem éri el a domb alját.

A lelőhely egy *középső neolitik* település (DVK) maradványa. Felmenő falú, cölöpszerkezetes hosszú házaiknak már csak néhány cölöphelyét sikerült megtalálnunk, viszont a 10–15 méterenként, megközelítőleg É–D-i irányban húzódó, a házaik hosszanti oldalát kísérő nagyméretű, viszonylag mély hosszúkás gödrök egyértelműen jelzik a sorban elhelyezkedő egykori házak helyét. A leletanyag nagy része ezekből a gödrökből származott: kevés állatcsont, viszont nagy mennyiségű durva és finomkerámia, néhány orsógomb, pattintott és csiszolt kőeszközök töredéke, két idol. Az egyik idol töredékes, a másik szinte ép, csak a karjai hiányoznak. Az egyik nagyméretű gödörben két, egy felnőtt és egy csecsemő zsugorított vázát bontottuk ki. A nagyméretű gödrök között néhol és a település két szélén egy-egy árok húzódott.

A lelőhely K-i harmadában a neolitik jelenségek mellett *középső rézkori* objektumok is előkerültek, egy nagyméretű, amorf jelenség mellett kisebb gödrök és cölöphelyek formájában. Jellegzetes a kisméretű, általában kerek, sokszor méhkas alakú, nagyon mély, az altalajtól színében alig elváló, de erősen paticsos betöltésű gödör. A terület K-i végében a leletanyag nélküli gödröknél és cölöplyukaknál bizonytalan, melyik korszakhoz sorolhatók. Összesen 150 objektumot tártunk fel, 72 gödröt (ebből 46 neolitik, 10 őskori, 6 rézkori), 61 cölöphelyet (43 neolitik, 18 őskori), 13 árkot (6 neolitik, 1 őskori, 6 bizonytalan korú), 2 omladékot (1 neolitik, 1 rézkori), 2 neolitik sírt.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bósz Attila, Nagy Norbert, Kulin Kitti technikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

VOICSEK VANDA

54. Berzence határa

(Somogy megye) Ő, LT, Ró, Á, Kk

Az OTKA által támogatott „Településrégészeti és környezettörténeti kutatások a Dél-Dunántúlon (14–17. század)” program keretében Berzence D-i részén, a Bukvina-, Kanizsnyica-, Nagy és Kis Gerendai- és Kétnyár-aljádűlőkben 2009. november 9–13. között terepbejárást végeztünk. Ennek során 14 új lelőhelyet regisztráltunk (KÖH 73419, 73421, 73429, 73433, 73437, 73443, 73445, 73447, 73449, 73451, 73453, 73455, 73457, 73459). Az új lelőhelyek az elhagyott Dráva mederben megmaradt Zsdála-pataktól É-ra eső sávban helyezkednek el, közü-